

GAZETA KOSZYCKA

ISSN 1234-0952

Nr 1 (74)

WIADOMOŚCI GMINNE

kwiecień 2017

Fot. J. Stojek

*Wesołych, wypełnionych nadzieją Świąt Wielkanocnych, pogody i radości
z rodzinnych spotkań, obfitości smaków na stole oraz dużo wiosennego optymizmu
Mieszkańcom Gminy oraz wszystkim Czytelnikom Gazety Koszyckiej
życzą Wójt Gminy Koszyce i Redakcja Gazety Koszyckiej*

AKTUALNOŚCI

Podsumowanie sesji Rady Gminy

W bieżącym roku Rada Gminy Koszyce obradowała na dwóch sesjach w dniu 21 lutego i 30 marca. Zwołanie sesji w miesiącu lutym spowodowane było koniecznością podjęcia uchwały w sprawie projektu dostosowania sieci szkół podstawowych i gimnazjów do nowego ustroju szkolnego, wprowadzonego ustawą – Prawo oświatowe. W tym dniu Rada Gminy przyjęła również uchwały w sprawach:

- zmiany budżetu na 2017 rok,
- zmiany wieloletniej prognozy finansowej,
- określenia wysokości opłat za korzystanie z wychowania przedszkolnego dzieci w wieku do lat 5 w prowadzonych przez Gminę Koszyce przedszkolach publicznych i oddziałach przedszkolnych w czasie przekraczającym bezpłatne nauczanie, wychowanie i opiekę,
- określenia kryteriów drugiego etapu postępowania rekrutacyjnego do publicznych przedszkoli, oddziałów przedszkolnych w szkołach podstawowych prowadzonych przez Gminę Koszyce wraz z dokumentami niezbędnymi do potwierdzenia tych kryteriów,
- określenia kryteriów postępowania rekrutacyjnego do klas pierwszych publicznych szkół podstawowych prowadzonych przez Gminę Koszyce oraz określenia dokumentów niezbędnych do potwierdzenia tych kryteriów,
- uchwalenia Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy i Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Gminie Koszyce na lata 2017–2020,

- przyjęcia gminnego programu opieki nad zwierzętami bezdomnymi oraz zapobiegania bezdomności zwierząt na terenie Gminy Koszyce w 2017 r.,
- udzielenia pomocy finansowej dla Powiatu Proszowickiego z przeznaczeniem na dofinansowanie przebudowy drogi powiatowej nr 1274 K w m. Włostowice – budowa chodnika.

30 marca Rada Gminy Koszyce wyraziła zgodę na dofinansowanie opracowania projektu budowlanego i wykonawczego I etapu budowy w ramach nowego przebiegu DW 768 – obwodnica Koszyc na odcinku od skrzyżowania z DK 79 do km ok 1+ 400 wraz z pozyskaniem stosownych decyzji umożliwiających realizację inwestycji. Dotacja celowa w 2017 roku wynosi 60 000 zł. Rada Gminy na XIII sesji rozpatrzyła również uchwały w sprawach:

- zmiany budżetu gminy na 2017 rok,
- dostosowania sieci szkół podstawowych i gimnazjów do nowego ustroju szkolnego, wprowadzonego ustawą – Prawo oświatowe,
- sprzedaży w trybie bezprzetargowym nieruchomości o nr ewid. 493/1 o powierzchni 0,0160 ha, obręb Koszyce.

Na XIII Sesji Rada Gminy przyjęła również apel w sprawie sprzeciwu wobec zapowiadanych zmian prawa samorządowego w Polsce.

Podczas obrad Sesji Rady Gminy Koszyce w dniu 21 lutego Wójt Gminy Koszyce przedstawił sprawozdanie z działalności w okresie mię-

Spis treści

Aktualności

Podsumowanie sesji Rady Gminy.....	2
Wizyta studyjna w Dziennym Domu Senior-WIGOR.....	3
Świętujemy Dzień Kobiet	5
Co słyhać w zamówieniach publicznych?.....	6
Gminny Program Rewitalizacji.....	7

Spółeczeństwo obywatelskie

Ośrodek Wsparcia w Koszycach i w Przemysławowie.....	8
Wsparcie rozwoju społeczeństwa obywatelskiego.....	9

Historia

Rynek koszycki	11
----------------------	----

Środowisko, ekologia

Inwentaryzacja przyrodnicza dla zlewni rzeki Szreniawa. Część IV	15
Sprzątanie przestrzeni publicznej gminy Koszyce	20

Kultura, edukacja, sport

Reforma oświaty – równanie z więcej niż jedną niewiadomą.....	21
Jak ryba w wodzie – Małopolski Projekt nauki pływania „JUŻ PŁYWAM”	25
Studenci slawistyki Uniwersytetu Wiedeńskiego.....	25
Perła sztuki sakralnej	26

dzysesyjnym z zaakcentowaniem spraw związanych z wprowadzaniem nowej reformy oświatowej, gospodarką wodno-ściekową, problemem nieprawidłowej eksploatacji sieci kanalizacyjnej przez mieszkańców oraz poinformował o sprawie oświetlenia ulicznego w gminie.

Na sesji w dniu 30 marca Wójt Gminy przypomniał o najważniejszych priorytetach tej kadencji m.in. o budowaniu społeczeństwa obywatelskiego poprzez wspólne i konsekwentne działania, o oświacie, o ekologii. Nawiązując do tematu ekologii zwrócił uwagę na małą ilość złożonych deklaracji „śmieciowych” w stosunku do ilości faktycznie zamieszkałych osób.

Radni i sołtysi na XII i XIII Sesji Rady Gminy Koszyce zgłosili przede wszystkim wnioski związane

z wykonaniem remontów dróg, budową chodników oraz udrożnieniem rowów.

Obrady Sesji Rady Gminy w dniu 30.03.2017 r.

Monika Molenda

Wizyta studyjna w Dziennym Domu Senior-WIGOR

W dniu 26 stycznia 2017r w Dziennym Domu Senior-WIGOR odbyła się wizyta studyjna w której udział wzięli przedstawiciele Wojewódzkich Ośrodków Doradztwa Rolniczego z całej Polski (łącznie 40 osób). Organizatorem wizyty było Centrum Doradztwa Rolniczego Oddział w Krakowie, które realizuje projekt pn. „Gospodarstwa opiekuńcze – budowanie sieci współpracy” w ramach sieci na rzecz innowacji w rolnictwie i na obszarach wiejskich.

Przedstawiciele Ośrodków Doradztwa Rolniczego w ramach spotkania mogli w krótkiej prelekcji przedstawionej przez Kierownika Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej p. Wiesławę Niedzielę i pracownika socjalnego GOPS Koszyce p. Dorotę

Rusiecką poznać cały proces tworzenia Dziennego Domu Senior-WIGOR od momentu powstania

Uczestnicy wizyty studyjnej

projektu budowlanego, modernizacji i przebudowy budynku, uzyskiwania koniecznych pozwoleń oraz pierwszych dni funkcjonowania Domu. Uczestnicy spotkania poznali ścieżkę finansową, dzięki której Dzienny Dom Senior-WIGOR powstał, w tym duży wkład samorządu lokalnego w jego tworzenie. Zapoznano się także z formami wsparcia, które są dedykowane seniorom w ramach stałej oferty prozdrowotnej, edukacyjnej, kulturalno-rekreacyjnej oraz socjalnej.

Uczestnicy odbywający wizytę studyjną zwiedzili obiekt, poznali specyfikę pracy w placówce wsparcia dziennego dla seniorów dzięki rozmowom z opiekunami pracującymi w naszym Domu, a przede wszystkim mogli zweryfikować przedstawioną teorię z praktyką w rozmowach z Seniorami. Seniorzy chętnie wyrażali swoje opinie o potrzebie tworzenia tego typu miejsca. Opowiadali o ofercie zajęć, w których biorą udział i które sprawiają im największą przyjemność i satysfakcję. Z dumą zaprezentowane zostały wszystkie prace wykonane przez Seniorów, prace te wzbudziły słuszny podziw i uznanie.

Podsumowaniem spotkania było wyrażone zadowolenie wszystkich uczestników, którzy w sposób praktyczny zostali zapoznani z koncepcją jaka przyświecała naszej gminie tworząc placówkę zapewniającą usługi opiekuńcze dla osób starszych.

GOPS

Uczestnicy wizyty studyjnej

Świętujemy Dzień Kobiet

Początek marca to czas gdy świętują wszystkie kobiety. 8 marca – Dzień Kobiet tradycyjnie, od kilkudziesięciu lat uroczystie obchodzony jest także w Gminie Koszyce. W dniu 11 marca 2017 roku na zaproszenie Wójta Gminy Koszyce – Pana Stanisława Rybaka do Centrum Oświatowego w Koszycach przybyło blisko 140 Pań z terenu gminy aby wspólnie świętować ten szczególny dzień.

Zaproszone Panie reprezentowały wszystkie środowiska społeczne i zawodowe z terenu gminy. Wśród gości były przedstawicielki stowarzyszeń i organizacji pozarządowych, rad sołeckich, związków zawodowych, przedstawicielki oświaty, kultury, zakładów pracy, samorządu, Panie prężnie działające w obrębie własnych dziedzin życia.

Wójt Gminy złożył wszystkim przybyłym Paniom serdeczne życzenia i zaprosił na muzyczny prezent – koncert Chóru „Camerata” z Wieliczki.

Koncert był dla wszystkich niezwykłym przeżyciem, ze wzglę-

Wójt Gminy Stanisław Rybak składa życzenia Paniom biorącym udział w uroczystości

Uczestnicy uroczystości

du na bogaty i różnorodny repertuar „Cameraty”, która jest czterogłosowym chórem mieszanym. Chór „Camerata” powstał w 1997 roku z inicjatywy pasjonatów muzyki chóralnej, obecnie liczy blisko 50 osób. Repertuar chóru to różnorodne utwory muzyczne obejmujące okres od renesansu aż po współczesność. Są to m.in. pieśni patriotyczne, ludowe, kolędy, utwory religijne, fragmenty mszy, oratoriów, oper i musicali. Chórem od 1999 roku dyryguje p. Izabela Szota – znakomita dyrygentka, kamekralistka oraz solistka, której kunszt artystyczny znany jest nie tylko w Polsce, ale również poza granicami kraju. Od 2008 roku chór działa jako Stowarzyszenie Muzyczne Chór Camerata Wieliczka, którego prezesem jest p. Elżbieta Achinger – znakomity prawnik, polityk ale również chórzystka z pasją.

Koncert zaprezentowany przez grupę 35 artystów – chórzystów był jednocześnie znakomitym spektaklem, który na długo pozostanie w pamięci wszystkich obecnych. Zgodnie z mottem Chóru: „Gdzie słycać śpiew, tam wejdź, tam ludzie dobre serca mają (...)” oraz sentencją, że „muzyka i śpiew uwrażliwia i łagodzi obyczaje” uroczystość upłynęła w podniosłej ale także rodzinnej i miłej atmosferze.

Zwieńczeniem doznań artystycznych był wspólny poczęstunek przygotowany przez Koszycką Spółdzielnię Socjalną

Śpiewa Izabela Szota – solistka i dyrygentka chóru

Śpiewa chór Camerata z Wieliczki

Co słycać w zamówieniach publicznych?

Gmina jako jednostka sektora finansów publicznych zobowiązana jest do stosowania ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. Prawo zamówień publicznych. Przedmiotową ustawę stosuje się do zamówień przekraczających wyrażoną w złotych równowartość 30 000 euro. Oprócz powyższej przesłanki ustawa przewiduje również inne wyłączenia. Ostatnia „duża” nowelizacja ustawy miała miejsce w lipcu 2016 r. Z uwagi między innymi na nieprecyzyjne zapisy ustawy pojawiło się szereg interpretacji i opinii opracowanych przez Urząd Zamówień Publicznych.

Gmina Koszyce udziela zamówień w trybie przetargu nieograniczonego, który charakteryzuje się tym, że w odpowiedzi na publiczne ogłoszenie o zamówieniu oferty mogą składać wszyscy zainteresowani wykonawcy. Nowum jakie nałożyła nowelizacja ustawy jest opracowywanie planów postępowania o udzielenie zamówień publicznych na dany rok. Gmina posiada taki plan. Należy jednak zauważyć, że plan jest planem ramowym, gdyż w trakcie roku budżetowego mogą być udzielane zamówienia, które nie zostały ujęte w planie. Ustawa nie nakłada na

zamawiających obowiązku aktualizacji przygotowanych i opublikowanych planów postępowań.

Dotychczas w roku 2017 ogłoszono 2 postępowania, które są w trakcie trwania procedury:

- Rozbudowa i przebudowa budynku świetlicy wiejskiej we Włostowicach.
- Remont drogi gminnej nr K160616 Siedliska poprzeczka od drogi gminnej nr K160050 w miejscowości Siedliska o długości 1143 mb.

Zadanie dotyczące remontu drogi w Siedliskach zostało ogłoszone w związku z otrzymaniem promesy w ramach usuwania skutków klęsk żywiołowych.

W najbliższym czasie planuje się ogłosić postępowanie dla rozbudowy urządzeń terenowych stadionu sportowego SZRENIAWA w Koszycach a następnie dla remontu drogi dojazdowej do pól w miejscowości Łapszów.

Plan zawiera również wykaz przewidywanych zamówień, które realizowane będą wówczas jeżeli Gmina pozyska na nie środki z zewnętrznych źródeł.

Dla zadań o wartości poniżej 30 000 euro, zgodnie z wewnętrznym regulaminem stosujemy tzw. zapytania ofertowe. Z większych zadań należy tu wymienić dokończenie drogi w Jankowicach czy remont chodnika i nawierzchni z murkiem i schodami przy ul. Wesołej w Koszycach.

Oprócz powyższego warto w tym miejscu wspomnieć, że w roku 2017 na podstawie porozumienia z Powiatem Proszowickim realizowane będzie zadanie budowy chodnika w miejscowości Włostowice przy drodze powiatowej. Zarząd Dróg Powiatowych w lutym b.r. ogłosił przetarg nieograniczony na przedmiotowe zadanie.

Z kolei, wspólnie z Województwem Małopolskim planuje się podpisać porozumienie dotyczące przygotowania zadania pn: „Obwodnica Koszyc”. Zarząd Dróg Wojewódzkich aktualnie proceduje wybór wykonawcy na opracowanie dokumentacji projektowej.

Anna Świątek

Unia Europejska
Fundusz Spójności

Gminny Program Rewitalizacji

W 2016 roku Gmina Koszyce, złożyła wniosek o przyznanie dotacji na „Przygotowanie Programu Rewitalizacji” w ramach konkursu organizowanego przez Województwo Małopolskie oraz Ministerstwo Rozwoju ze środków Funduszu Spójności w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2014–2020. Nasz wniosek uzyskał wymaganą liczbę punktów i został zakwalifikowany do otrzymania dotacji. Umowa z Województwem Małopolskim została podpisana dnia 20.10.2016 r.

Program Rewitalizacji dla Gminy Koszyce opracowywany będzie według ścieżki zapisów ustawy z dnia 9 października 2015 o rewitalizacji, przy współpracy ze Stowarzyszeniem Wspierania Inicjatyw Gospodarczych DELTA PARTNER z Cieszyna.

Rewitalizacja to proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych. Prowadzony jest w sposób kompleksowy, łącząc za sobą pięć aspektów: *społeczne, gospodarcze, środowiskowe, techniczne i przestrzenno-funkcjonalne*. Ma na

celu wyprowadzenie terenu ze stanu kryzysowego i zwiększenie szans na wszechstronny rozwój lokalny, zwiększający szanse rozwoju wszystkich mieszkańców, w tym zwiększenie jego atrakcyjności dla mieszkańców i przedsiębiorców oraz poprawę jakości życia, poprzez przywrócenie obszarowi utraconych funkcji lub też nadanie mu nowych.

Rewitalizacja prowadzona jest w sposób zaplanowany oraz zintegrowany poprzez Gminny Program Rewitalizacji (GPR) – opracowany, przyjęty i koordynowany przez gminę wieloletni program działań, który służy do realizacji poszczególnych projektów.

W ramach opracowywania dokumentu będą prowadzone konsultacje społeczne, do których już dzisiaj zachęcamy. Informacje o podejmowanych działaniach zamieszczone będą na stronie internetowej w Koszycach.

Natalia Kozakiewicz

SPOŁECZEŃSTWO OBYWATELSKIE

Ośrodek Wsparcia w Koszycach i w Przemykowie

„Wspieranie osób w podeszłym wieku w integracji z młodzieżą” realizowane poprzez funkcjonowanie Ośrodka Wsparcia w Koszycach oraz Przemykowie.

Dzienny Ośrodek Wsparcia powstał w 2012 roku i prowadzony jest przez *Stowarzyszenie Kobiet Kreatywnych gminy Koszyce* na zlecenie Gminy Koszyce. Zadanie koordynuje Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Koszycach. W bieżącym roku Gminny Ośrodek Pomocy pozyskał środki finansowe z budżetu Wojewody Małopolskiego na kontynuację zadania.

Uczestnicy dziennego Ośrodka Wsparcia mają okazję do korzystania z zajęć grupowych mających na celu usprawnienie ich całościowego funkcjonowania w społeczeństwie.

Zajęcia są urozmaicone, dostosowane są do oczekiwań uczestników m.in. zajęcia muzyczne, plastyczne, wyjście do kina, teatru lub na basen. Organizujemy również cykliczne imprezy okolicznościowe, takie jak wspólne celebrowanie świątecznego czasu (wigilia, jajeczko na Wielkanoc) oraz wycieczki raz na kwartał.

Dotychczas nasi uczestnicy mieli okazję zwiedzić:

a) *wyjazdy jednodniowe:*

- Łańcut,
- Bochnia,
- Kraków,
- Sandomierz,
- Tyniec – rejs statkiem,
- Hebdów – zwiedzanie klasztoru,
- Chmielnik – zwiedzanie muzeum kultury żydowskiej oraz zajęcia kulinarne – pieczenie macy,
- Wadowice – muzeum, wystawa Madonny,

b) *Wyjazdy dwudniowe:*

- Sielcia,
- inne: zajęcia rekreacyjne – basen w Solcu,

Wartością dodaną jest udział dzieci i młodzieży, aktywne współdziałanie i otwarcie na potrzeby osób starszych.

W miesiącu grudniu 2016 r. uczestnicy OW spotkali się wspólnie przy wigilijnym stole, składa-

Uczestnicy Ośrodka Wsparcia na uroczystym spotkaniu

jąc sobie nawzajem życzenia. Przed nami kolejny świąteczny okres – święta Wielkanocne. Ośrodek Wsparcia przygotowuje się do celebrowania tego czasu poprzez tworzenie przepięknych, okazałych, kolorowych palm, oraz ozdób (kurki, jajeczka). Dzięki różnorodności talentów naszych uczestników, powstają niepowtarzalne rzeczy, które cieszą oczy wszystkich nas.

Dzienny Ośrodek Wsparcia jest miejscem, gdzie uczestnicy mimo wielu ograniczeń zaburzających

ich funkcjonowanie, mogą rozwijać swoje pasje i zainteresowania, kształtując swoje umiejętności społeczne lepiej radzą sobie z problemami i życiowymi trudnościami.

Ośrodek czynny jest trzy razy w tygodniu od godziny 14:00 do 18:00.

Zadanie dofinansowane ze środków budżetu Wojewody Małopolskiego oraz budżetu Gminy Koszyce.

GOPS

Wsparcie rozwoju społeczeństwa obywatelskiego

23 lutego br. z inicjatywy Wójta Gminy Koszyce w Muzeum Ziemi Koszyckiej im. Stanisława Boducha w Koszycach odbyło się w spotkanie z przedstawicielami organizacji pozarządowych działających na terenie gminy Koszyce, radnymi oraz sołtysami.

Spotkanie rozpoczęło się od wykładu prof. dr hab. Stanisława Waltosia, prawnika, specjalisty w zakresie postępowania karnego, wieloletniego pracownika naukowego Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie oraz byłego dyrektora Muzeum UJ Collegium Maius. Profesor Waltoś mówił o praworządności, trójpodziale władzy i świadomości prawnej, odpowiadał również na pytania od uczestników spotkania.

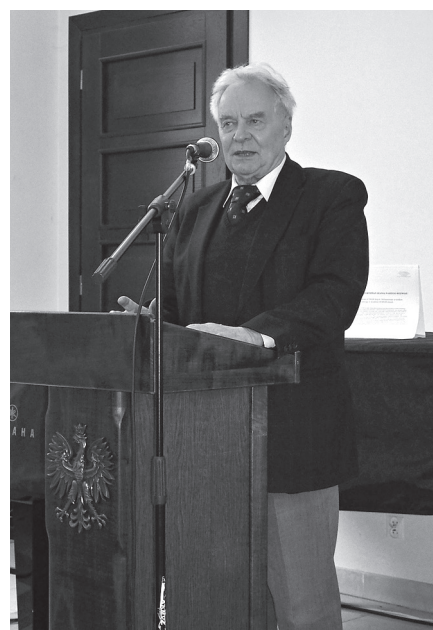
O funduszu sołeckim i obywatelskim mówiła Pani Agnieszka Czarnecka. Mogliśmy się dowiedzieć

w jaki sposób nasze sołectwa wykorzystują środki finansowe na realizację swoich przedsięwzięć. Pani Czarnecka przedstawiła również informację o przyjętych działaniach w sołectwach na 2017 rok.

Pani Monika Molenda przedstawiła informację o zadaniach jakie realizowały stowarzyszenia w 2016 roku oraz jakie są priorytety i środki finansowe w bieżącym roku. Przedstawione na prezentacji multimedialnej przykłady wykorzystania środków z funduszu sołeckiego, obywatelskiego oraz przez organizacje pozarządowe mają zachęcić do sięgania przez naszą społeczność po nowe pomysły, warto również „podpatrywać” jak realizowane są przedsięwzięcia przez różne sołectwa – nie tylko w naszej gminie.

Wójt Gminy Stanisław Rybak wita zaproszonych gości i uczestników spotkania

Wykład prof. dr hab. Stanisława Waltosia

Uczestnicy spotkania zdecydowali, by w bieżącym roku dożynki gminne odbyły się na stadionie w Koszycach, został podany również termin kolejnej akcji sprzątnięcia przestrzeni publicznej w Gminie Koszyce. Podczas spotkania Wójt Gminy zachęcał do sięgania po środki zewnętrzne. W tym roku jest możliwość skorzystania przez organizacje pozarządowe ze środków z tzw. funduszu alkoholowego na organizację wyczynku letniego dla dzieci. Można również pozyskać środki finansowe, także zewnętrzne, na zadania związane z ekologią czy też ochroną środowiska.

Spotkania z przedstawicielami organizacji pozarządowych, radnymi i sołtysami, które odbywają się właściwie corocznie, służą omówieniu realizowanych zadań w gminie, konsultowaniu bieżących spraw, wzajemnemu informowaniu się o kierunkach działalności i współdziałaniu w celu zharmonizowania tych kierunków.

Monika Molenda

Poczęstunek przygotowany przez panie ze Spółdzielni Socjalnej

Uczestnicy spotkania

Pani Agnieszka Czarnecka mówi o funduszu sołeckim i budżecie obywatelskim

Pani Monika Molenda mówi o zadaniach jakie realizowały stowarzyszenia w 2016 roku

HISTORIA

Rynek koszycki

Idea rynku, centralnego miejsca miasta, sięga czasów starożytnej Grecji (takie miejsce nosiło nazwę *agoray*) i Rzymu (*forum*). Poprzez Włochy, Francję i Niemcy trafiła ona na ziemie polskie jako zasada zakładania miast na prawie niemieckim, ściślej – magdeburskim.

Ta idea – wynikająca z funkcji miasta jako miejsca zamieszkania na małej przestrzeni dużej grupy ludzi, roli tego miejsca dla zarządzania miastem (*ratusz*) oraz dla wymiany handlowej wewnętrznej i zewnętrznej (*jarmarki*) – okazała się trwała do dziś.

Gdy w 1374 roku Koszyce otrzymały prawa miejskie, wytyczony został rynek wraz z odchodzącymi od niego ulicami oraz czterema pierzejami podzielonymi na wąskie i długie działki budowlane. Rynek zyskał kształt nieregularnego prostokąta przylegającego do ważnego traktu handlowego. Jego pierzeja wschodnia jest przez to odsunięta o szerokość ulicy.

Ten Rynek jest najstarszym zabytkiem Koszyc. Mimo upływu wieków utrzymał rolę centrum miasta. Wprawdzie następowały na nim zmiany, ale trzon założenia przetrwał.

O zmianach, które zachodziły od czasów mojego dzieciństwa do dziś, chcę napisać.

Nie uczestniczyłam we wszystkich, ale może właśnie dlatego były dla mnie bardziej wyraziste.

Wychowywałam się w Koszycach do piątego roku życia (1940–1945). Dla małego dziecka Rynek był miejscem niezwykłym i pożądanym, zwłaszcza że mogłam tam chodzić tylko z osobą dorosłą. Były to wyjścia do kościoła i spacer świąteczny po Ryнку w odświętnym ubranku, powrót z wielkanocną święconką, procesje Bożego Ciała, wizyty rodzinne i pogawędki przed domami. Rynek był rodzajem salonu, takiej linii A-B z rynku krakowskiego. Można się było ubrać i przy okazji powrotu z kościoła – pokazać.

W wielu domach w Ryнку mieszkała nasza bliższa i dalsza rodzina. Byli to: Sawiccy, Moliccy, Staszkieviczowie, Kabzińscy, Sataleccy połączeni z moją rodziną poprzez liczne związki małżeńskie.

Przed każdym domem stały dla wygody ławeczki lub drewniane, wyszorowane schodki, na których przysiadano, aby omówić aktualne wydarzenia, a także poplotkować.

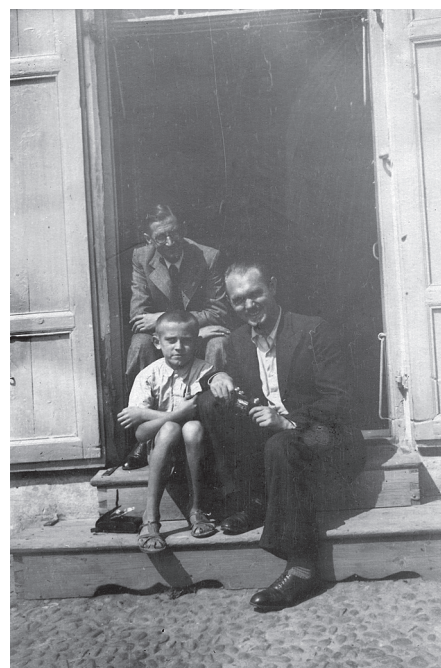
Ostatnią taką ławeczką, funkcjonującą bodaj do początku XXI wieku, była ta przed domem pani Krysi Tomysłakowej (ul. Kościuszki 6). Można tam

Powrót ze święconką przez Rynek, początek lat 40-tych

Pogawędka przed domem Sataleckich, dziś apteka

Pogawędka na drewnianych schodkach przed domem

było dowiedzieć się, co ostatecznie wydarzyło się w Koszycach. Te gościnne ławeczki dłużej stały przed domami po okolicznych wsiach, ale też zniknęły.

Ktoś może mi zarzucić, że mimo iż czas był wojenny, moje wspomnienia są raczej sielskie. Cóż, dziecko inaczej odbiera rzeczywistość niż dorośli, wielu spraw nie zna i nie rozumie. Trzeba przy tym zaznaczyć, że wojna obeszła się z Koszycami łagodnie.

W czasie wojny handel prywatny w Rynku ciągle istniał, choć aprowizacja była bardzo trudna, a asortyment skromny. Sklepiki były ciasne i ciemne. Mój ojciec przez krótki czas taki sklepik prowadził. Można w nim było kupić guziki, igły, nici, sznurek, sznurówki, pastę do butów, ołówki, stalówki, jakieś artykuły papiernicze, palniki do karbidówek. Żadnego porównania z okresem przedwojennym. Wtedy handel spoczywał głównie w rękach koszyckich Żydów. Wybór towarów nie był luksusowy, ale wystarczający. Po lepsze zakupy jeżdżono do Krakowa. Skończyło się to wraz z wybuchem wojny a następnie wywiezieniem z Koszyc przez władze okupacyjne wszystkich Żydów.

Ostał się w Rynku wtorkowy jarmark. W każdy wtorek płyta Rynku była zastawiona straganami, a wszystkie ulice zakorkowane końskimi zaprzęgami. W pozostałe dni tygodnia ruch na Rynku zamierał. Kuriozalne wydaje się dziś zdjęcie czwórki dzieci przykucniętych wprost na jezdni. Na pewno był przy tym jakiś opiekun, może mój ojciec z aparatem

fotograficznym, ale czy współczesny koszycanin może sobie wyobrazić, że na obecnej drodze krajowej nr 79, a i wtedy ważnej, mogłaby mieć miejsce podobna scenka?

Dla porównania zamieszczam zdjęcie tego samego miejsca w roku 2017.

Po zakończeniu 2 wojny światowej, wiele rodzin wyjechało z Koszyc. Głównie na Górny i Dolny Śląsk. Pozostali ludzie starsi. Z braku środków finansowych i niepewności jutra domy nie były odnawiane. Handel – kiedyś źródło dochodów wielu koszyckich rodzin – zamarł. Właściciele dopóty byli szykanowani, dopóki nie zrezygnowali. Doświadczyła tego moja babcia, która od przedwojnia prowadziła w Rynku jatkę. Dawne sklepy przekształcano z czasem w pokoje mieszkalne, ale często straszyły pustymi witrynami. Nie było elektryczności (przywrócona dopiero w 1957 roku). Wieczorami Rynek wraz z całym miastem tonął w ciemnościach. Tylko w oknach tu i tam rozbłyskiwało żółte światło lamp naftowych.

Handel przejęła Gminna Spółdzielnia „Samopomoc Chłopska”. Otwarto kilka sklepów spożywczych w miejsce dawnych, otwarto sklep mięsny. Były one słabo zaopatrzone. Prawdziwym ewenementem był prywatny sklep pana Kazimierza Frani, a właściwie skład na podwórzu, ponieważ od frontu zainstalował się sklep spożywczy. U pana Frani można było kupić: kafle do pieców, płyty żeliwne do pieców kuchennych, drzwiczki do pieców, ruszty, ale i... blaszki do łyżew, które wkręcano w obcasy zimowych butów, wentyle, łątki i klej do dętek, kółka do karniszy, ceratę – towary bardzo potrzebne a nieosiągalne. Sprzedawał też miód lipowy z własnej pasieki.

W latach 60-tych nie bywałam w Koszycach, a właśnie wtedy nastąpiły w Rynku dramatyczne zmiany. Działający tu od XIV wieku jarmark został przeniesiony na tzw. folusz. Na płycie Rynku założono park i postawiono mały atrakcyjny pomnik. Potem drzewa urosły, co całkowicie zamazało plan urbanistyczny tego miejsca. Powstała koncepcja stworzenia nowego centrum przy ulicy Nowej (obecnie Elżbiety Łokietkówny).

Grupka dzieci na jezdni ul. Kościuszki, lata 1943–44

Ruch samochodowy na ul. Kościuszki obecnie

Rynek ze świeżo założonym parkiem. Na północnej pierzei widać witrynę sklepu w domu pana Frani z szyldem „Spożywczy”, lata 60-te

Przeniosły się tam z Rynku: urząd gminy, milicja, poczta, bank. Wybudowano dla nich nowe siedziby. Powstała także nowa przychodnia lekarska, apteka i duży dom towarowy. W Rynku pozostało kilka sklepów spożywczych z szybko pogarszającym się asortymentem. Zakupy stały się uciążliwe, czego osobiście doświadczyłam. Było to raczej polowanie na chleb, cukier, nabiał czy mięso. Warzywa i owoce były do kupienia na jarmarku. Gdy rozeszła się wiadomość, że w jednym ze sklepów sprzedają po 1 kilogramie cukru na osobę, udałam się tam z dwójką starszych dzieci, aby i one kupiły. Sklep był nabity, kolejka ciągnęła się po chodniku. Zaduch w sklepie był taki, że syn zrezygnował. „Zdobyliśmy” z córką 2 kilogramy, lecz ona tak ścisnęła torbę, że torba pękła, a cukier wysypał się na chodnik. Zostałam z tego stania tylko 1 kilogram.

Jeszcze trudniej było kupić mięso lub wędliny. Kolejka ustawiała się już wieczorem. Stały w niej kobiety, które przyszły prosto od żniw. Zmęczone, spocone, z „kartkami żniwnymi” na zakup konserw mięsnych. Jedne (w tym ja), które miały blisko do domu, odchodziły co jakiś czas. Inne mieszkaly da-

leko, więc drzemały na schodach. Gdy wreszcie następnego dnia sklep otwarto, kolejka wlała się do wnętrza licząc na jakiś zakup. Towaru było mało i słabej jakości oraz nie dla wszystkich starczyło.

Trochę łatwiej było o mleko, bo wielu gospodarzy hodowało jeszcze krowy. Szły na błonie i wracały ulicą Kościuszki, mijały Rynek i rozchodziły się po domach.

Jak zaznaczyłam na początku artykułu, bywałam w Koszycach z dużymi niekiedy przerwami. Ale już od połowy lat 90-tych częściej. Polska wchodziła w okres transformacji. Zmiany były widoczne także w Koszycach, szczególnie

Powrót krów z błonia, ulica Kościuszki, rok 1968

w handlu. Powstawały sklepy prywatne; jedne upadały, powstawały kolejne. Z tego wykludy się trzy sklepy z prawdziwego zdarzenia. To „Delikatesy” pp. Kozłów w nowym domu na miejscu dawnego domu Kabatów (Rynek 20). Na miejscu starego domu Rynek 10 powstał dom pp. Wileczków ze spożywczym

Stare jatki, rok 1970

Sklep pp. Jackowiczów w odnowionych jatkach

sklepem, znakomicie zaopatrzonym w świeży i dobry towar, zaś w odnowionych jatkach pp. Jackowiczowie otwierają nowoczesny sklep z bogatym asortymentem spożywczym. Kończą się kolejki, ciasnota i często zamknięte drzwi z napisami: „Wyszedłem”, „Przyjęcie towaru”, czy „Remanent”.

Ale wszystkie te zmiany były za ledwie zwiastunami zmian. W 2002 roku Koszyce, po wygraniu konkursu na restaurację starych centrów miejskich, decydują się na gruntowny remont Rynku.

Od tej pory odnowiony Rynek staje się miejscem reprezentacyjnym. Wyłożonym piękną kostką, z imitacją studni na miejscu dawnej, której nie dało się odtworzyć, gdyż jej część podchodziła pod obecną jezdnię, z piękną zielenią, z ładnym oświetleniem. Miejscem codziennie sprzątanym i bardzo dobrze utrzymanym. Tu odbywały się rokrocznie Dni Koszyc. Każdego 22 lipca kupcy rozstawiają odpustowe stragany. Kolejno odnawiane są domy. Powstają także nowe, i to od fundamentów.

Ale jednak temu Rynkowi ciągle czegoś brakowało. Robił wrażenie pięknej atrapy.

Istnieje łacińskie pojęcie „genius loci”, czyli takiego miejsca, które z wielu, czasem nieuchwytnych powodów generuje jego przydatność i charakter. Takim miejscem jest koszycki Rynek. Wprawdzie musiało upłynąć trochę czasu, aby ludzie dostrzegli, że nie tylko reprezentacyjna, lecz także handlowo-usługowa wartość Rynku jest ponadczasowa. Krok po kroku, w ciągu kilku ostatnich lat wróciły na Rynek: poczta, bank (w postaci filii); przeniosły się apteki. Są ubezpieczenia, doradztwo podatkowe, kwiaciarnia, kilka zakładów fryzjerskich, dwa sklepy z odzieżą używaną. Sklep malarski, sklep z galanterią budowlaną, z częściami samochodowymi. Nawet owocowo-warzywny, ponieważ coraz mniejszy jarmark nie zapewnia tego asortymentu. Jest oczywiście piekarnia i kilka bardzo dobrych sklepów spożywczych. Moi goście zdumiewają się, że w Koszycach można w Rynku robić zakupy od rana do nocy i każdego dnia tygodnia. I to łatwiej, niż w większym mieście.

Otwarte są: kawiarnia, lodziarnia i pizzeria.

Nawet przychodnia lekarska znajduje się obecnie blisko Rynku.

Buldożery na Rynku, 2002 rok

Nowy stary Rynek

Inwestorzy wyczuli, że to w Rynku robi się interesy. Nie tylko otwierają działalność, ale budują nowe siedziby.

Rynek znowu żyje i pełni funkcję, do jakiej był powołany przed wiekami.

Na koniec scenka, którą jednak zdecydowałam się opisać moim Czytelnikom, ponieważ to ona była inspiracją do powstania artykułu o koszyckim Rynku. O tym, czym był dawniej, a czym jest teraz.

Oto ona: Dwóch mężczyzn siedzi przy stoliku przed kawiarnią mieszczącą się na płycie Rynku. Jeden pije wodę mineralną, drugi Pepsi-Colę i na świeżym powietrzu rozgrywają... partię szachów!

Grażyna Iwanicka *Nowy dom w Rynku pod numerem 3*

ŚRODOWISKO, EKOLOGIA

Inwentaryzacja przyrodnicza dla zlewni rzeki Szreniawa. Część IV

Małopolski Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych w Krakowie zlecił opracowanie „Wielowariantowego programu inwestycyjnego wraz z opracowaniem strategicznej oceny oddziaływania na środowisko dla zlewni rzeki Szreniawa” zrealizowanego w ramach „Programu Ochrony Przed Powodzią w Dorzeczu Górnej Wisły”. W bieżącym numerze GK prezentujemy IV część powyższego opracowania. Autorami „Inwentaryzacji przyrodniczej” są dr Michał Węgrzyn, mgr Mateusz Kolecki, mgr Paulina Wietrzyk.

W tym numerze GK prezentujemy drugą część rozdziału „Ornitologia”.

Redakcja

5. Ornitologia – część II

Punkt 56 – zlokalizowany jest w rejonie Biskupic. Lokalizacja, prócz zadrzewień nadrzecznych, charakteryzowała się występowaniem łąk wilgotnych oraz trzcinowisk oddalonych od domostw i wykorzystywanych przez takie gatunki jak: trzciniaak, trzcinniczek czy derkacz.

Jedno z drzew dziuplastych nad Szreniawą. Fot. Paulina Wietrzyk

Trzcinniczek sfotografowany na punkcie 56. Fot. Paulina Wietrzyk

Punkt 57 – zlokalizowany jest nieopodal Kuźnic Małych, w okolicach starego młyna. Prócz zadrzewień wzdłuż ciek, łąk, pól uprawnych i nieużytków, występują tutaj także trzcinowiska. Miejsca związane z obecnością młynów generalnie wyróżniają się zwiększoną bioróżnorodnością – wynika to z powstawania mikrosiedlisk optymalnych dla wielu gatunków.

Wilga zaobserwowana na punkcie 57. Fot. Paulina Wietrzyk

W Tabeli 2 przedstawiono szacowaną liczebność stwierdzonych gatunków ptaków w skali Małopolski i kraju. Wśród odnotowanych taksonów dominowały liczne i średnio liczne w skali kraju i województwa. Taksonami bardzo nielicznymi w skali województwa były: błotniak stawowy *Circus aeruginosus*, bocian czarny *Ciconia nigra*, czapla siwa *Ardea cinerea*, gęgawa *Anser anser*, krogulec *Accipiter nisus*, krwawodziób *Tringa totanus*, rybitwa rzeczna *Ster-*

na hirundo i nurogęś *Mergus merganser* (Walasz i Mielczarek 1992). W przypadku kormorana *Phalacrocorax carbo* (uznanego za gatunek bardzo nieliczny w Małopolsce w 1992 roku) obecnie notuje się znaczny wzrost jego liczebności w skali województwa od lat 90 XX wieku. Do gatunków bardzo nielicznych w skali Polski zaliczono: bociana czarnego *Ciconia nigra*, brodzieca piskliwego *Actitis hypoleucos*, krwawodzioba *Tringa totanus* oraz nurogęś *Mergus serrator*. Gatunkiem uznanym za skrajnie nieliczny w kraju była czapla biała *Ardea alba* (Sikora i in., 2007).

Szreniawa przepływa przez dwa obszary chronionego krajobrazu: Obszar Chronionego Krajobrazu Wyżyny Miechowskiej i Koszycki Obszar Chronionego Krajobrazu. Ujście rzeki sąsiaduje także z Obszarem Chronionego Krajobrazu Doliny Wisły. Najbliższy Rezerwat (Złota Góra) zlokalizowany jest w odległości ok. 2,5 km od rzeki. Formy te nie mają jednak większego znaczenia dla różnorodności gatunkowej ptaków.

Jeśli chodzi o inne formy ochrony, najbliższej ciek znajduje się sześć obszarów siedliskowych sieci Natura 2000: Komarów (oddalony o ok. 1,5 km), Chodów-Falinów (ok. 1,2 km), Dolina rzeki Gróbki (ok. 2 km), Kaczmarowe Doły (ok. 2,5 km), Poradów (ok. 3,5 km) i Sławice Duchowne (ok. 3,7 km). Z uwagi na swój przedmiot ochrony, obszary te nie wpływają w istotny sposób na awifaunę rzeki. Najbliższy obszar ochrony ptasiej Natura 2000, zlokalizowany jest ok. 8 km od inwentaryzowanego ciek, przez co jego wpływ na bogactwo gatunkowe ptaków wzdłuż ciek jest nieznaczny.

Ornitologicznie największą wartość Szreniawy stanowią zadrzewienia wierzbowo-topolowe porastające brzegi rzeki. Dzięki nim, ciek stanowi korytarz migracyjny dla wielu gatunków. Samo sąsiedztwo pól i łąk skutkuje stwierdzeniem w wyniku inwentaryzacji licznych gatunków związanych z terenami otwartymi, jednak ich obecność nie zawsze jest wynikiem sąsiedztwa rzeki. Ciek podnosi poziom wód gruntowych w obrębie doliny, co skut-

kuje obecnością wilgotnych łąk i trzcinowisk będących miejscem występowania gatunków ptaków takich jak np. brzęczka, trzcinniczek lub derkacz.

Znaczny wiek drzew skutkuje występowaniem dziupli będących idealnym miejscem rozrodu wielu gatunków ptaków (np. sikory, szpaki, dzięcioły, dudki, kowaliki i inne). Nieuregulowany charakter rzeki warunkuje występowanie naturalnych skarp przy brzegach, które mają wpływ na większą bioróżnorodność regionu i występowanie ptaków takich jak np. zimorodek.

Jednym z głównych problemów rzeki jest znaczne zaśmiecenie jej koryta przez odpady pochodzące z gospodarstw domowych. Miejscami na cieku tworzą się wręcz zastoje składające się z plastikowych butelek, pojemników, folii itp. Sytuacja ta nega-

Wrona siwa żerująca na śmieciach. Fot. Paulina Wietrzyk

tywnie wpływa na awifaunę rejonu, ponieważ często obserwowano ptaki żerujące na odpadach oraz wykorzystujące śmieci jako materiał budowlany do gniazd, co może przekładać się na pogorszenie stanu zdrowia osobników dorosłych jak i młodocianych.

Tabela 2. Szacowana liczebność ptaków odnotowanych na badanym terenie w skali Małopolski (Walasz i Mielczarek 1992) i całego kraju (Sikora i in. 2007)

Lp.	Nazwa polska	Nazwa łacińska	Szacowana liczba par (wartość minimalna i maksymalna) w skali Małopolski	Szacowana liczba par (wartość minimalna i maksymalna) w skali kraju
1	Bażant	<i>Phasianus colchicus</i>	40 000 – 50 000	150 000 – 200 000
2	Białorzzytka	<i>Oenanthe oenanthe</i>	1 500 – 2 000	20 000 – 50 000
3	Błotniak stawowy	<i>Circus aeruginosus</i>	150 – 250	6 500 – 8 000
4	Bocian biały	<i>Ciconia ciconia</i>	3500	44 000 – 46 000
5	Bocian czarny	<i>Ciconia nigra</i>	150 – 180	1 100 – 1 200
6	Bogatka	<i>Parus major</i>	500 000 – 700 000	1 000 000 – 3 000 000
7	Brodziec piskliwy	<i>Actitis hypoleucos</i>	1 000 – 1 500	1 000 – 2 000
8	Brzęczka	<i>Locustella luscinioides</i>	500 – 600	10 000 – 30 000
9	Cierniówka	<i>Sylvia communis</i>	80 000 – 120 000	1 000 000 – 2 000 000
10	Czajka	<i>Vanellus vanellus</i>	40 000 – 50 000	100 000 – 150 000
11	Czapla biała	<i>Egretta alba</i>	–	20 – 25
12	Czapla siwa	<i>Ardea cinerea</i>	300	9 000 – 10 000
13	Czarnogłówka	<i>Poecile montanus</i>	50 000 – 60 000	200 000 – 300 000
14	Czyż	<i>Carduelis spinus</i>	3 000 – 4 000	10 000 – 20 000

15	Derkacz	<i>Crex crex</i>	1 500 – 2 000	30 000 – 45 000
16	Dudek	<i>Upupa epops</i>	600 – 800	10 000 – 15 000
17	Dymówka	<i>Hirundo rustica</i>	200 000 – 300 000	1 800 000 – 2 700 000
18	Dzięcioł czarny	<i>Dryocopus martius</i>	6 000 – 8 000	35 000 – 70 000
19	Dzięcioł duży	<i>Dendrocopos major</i>	20 000 – 40 000	400 000 – 800 000
20	Dzięcioł zielony	<i>Picus viridis</i>	4 000 – 5 000	4 000 – 8 000
21	Dzięciołek	<i>Dendrocopos minor</i>	8 000 – 10 000	20 000 – 40 000
22	Dzwoniec	<i>Carduelis chloris</i>	60 000 – 80 000	400 000 – 700 000
23	Gawron	<i>Corvus frugilegus</i>	80 000 – 150 000	150 000 – 200 000
24	Gąsior	<i>Lanius collurio</i>	30 000 – 50 000	200 000 – 400 000
25	Gęgawa	<i>Anser anser</i>	40 – 80	3 200 – 3 600
26	Gil	<i>Pyrrhula pyrrhula</i>	10 000 – 20 000	50 000 – 100 000
27	Grubodziób	<i>Coccothraustes coccothraustes</i>	30 000 – 40 000	200 000 – 400 000
28	Grzywacz	<i>Columba palumbus</i>	150 000 – 200 000	400 000 – 600 000
29	Jastrząb	<i>Accipiter gentilis</i>	1 000 – 1 500	5 000 – 10 000
30	Jerzyk	<i>Apus apus</i>	40 000 – 60 000	100 000 – 300 000
31	Kapturka	<i>Sylvia atricapilla</i>	200 000 – 300 000	1 200 000 – 2 000 000
32	Kawka	<i>Corvus monedula</i>	70 000 – 80 000	100 000 – 300 000
33	Kłaskawka	<i>Saxicola rubicola</i>	15 000 – 20 000	25 000 – 35 000
34	Kopciuszek	<i>Phoenicurus ochruros</i>	40 000 – 60 000	250 000 – 400 000
35	Kormoran	<i>Phalacrocorax carbo</i>	3 – 120	20 000 – 22 000
36	Kos	<i>Turdus merula</i>	300 000 – 400 000	1 000 000 – 2 000 000
37	Kowalik	<i>Sitta europaea</i>	40 000 – 60 000	300 000 – 400 000
38	Krogulec	<i>Accipiter nisus</i>	400 – 700	2 500 – 10 000
39	Kruk	<i>Corvus corax</i>	1 200 – 1 500	10 000 – 20 000
40	Krwawodziób	<i>Tringa totanus</i>	300 – 400	2 000 – 2 500
41	Krzyżówka	<i>Anas platyrhynchos</i>	20 000 – 30 000	200 000 – 400 000
42	Kukułka	<i>Cuculus canorus</i>	7 500 – 10 000	150 000 – 200 000
43	Kulczyk	<i>Serinus serinus</i>	20 000 – 25 000	150 000 – 250 000
44	Kuropatwa	<i>Perdix perdix</i>	40 000	300 000 – 600 000
45	Kwiczół	<i>Turdus pilaris</i>	100 000 – 150 000	200 000 – 400 000
46	Łozówka	<i>Acrocephalus palustris</i>	80 000 – 120 000	400 000 – 600 000
47	Makolągwa	<i>Carduelis cannabina</i>	100 000 – 120 000	300 000 – 600 000
48	Mazurek	<i>Passer montanus</i>	200 000 – 300 000	500 000 – 1 000 000
49	Śmieszka	<i>Chroicocephalus ridibundus</i>	25 000 – 35 000	110 000 – 120 000
50	Modraszka	<i>Cyanistes caeruleus</i>	200 000 – 250 000	500 000 – 1 000 000
51	Mucholówka szara	<i>Muscicapa striata</i>	50 000 – 70 000	100 000 – 300 000
52	Mucholówka żałobna	<i>Ficedula hypoleuca</i>	20 000 – 30 000	100 000 – 300 000
53	Myszołów	<i>Buteo buteo</i>	4 000 – 6 000	50 000 – 80 000
54	Oknówka	<i>Delichon urbicum</i>	150 000 – 300 000	350 000 – 600 000
55	Pełzacz leśny	<i>Certhia familiaris</i>	30 000 – 60 000	200 000 – 300 000

56	Pelzacz ogrodowy	<i>Certhia brachydactyla</i>	20 000 – 40 000	50 000 – 150 000
57	Piecuszek	<i>Phylloscopus trochilus</i>	200 000 – 300 000	1 000 000 – 2 000 000
58	Piegża	<i>Sylvia curruca</i>	36 000 – 40 000	300 000 – 500 000
59	Pierwiosnek	<i>Phylloscopus collybita</i>	200 000 – 300 000	1 000 000 – 1 500 000
60	Pleszka	<i>Phoenicurus phoenicurus</i>	10 000 – 15 000	80 000 – 150 000
61	Pliszka górska	<i>Motacilla cinerea</i>	1 500 – 2 000	2 000 – 4 000
62	Pliszka siwa	<i>Motacilla alba</i>	50 000 – 60 000	150 000 – 300 000
63	Pliszka żółta	<i>Motacilla flava</i>	30 000 – 40 000	400 000 – 800 000
64	Pokląskwa	<i>Saxicola rubetra</i>	20 000 – 30 000	400 000 – 600 000
65	Potrzeszcz	<i>Emberiza calandra</i>	2 000 – 2 500	150 000 – 400 000
66	Potrzos	<i>Emberiza schoeniclus</i>	6 000 – 8 000	200 000 – 500 000
67	Przepiórka	<i>Coturnix coturnix</i>	3000	100 000 – 150 000
68	Pustułka	<i>Falco tinnunculus</i>	800 – 1 200	5 000 – 10 000
69	Raniuszek	<i>Aegithalos caudatus</i>	10 000 – 12 000	30 000 – 80 000
70	Rokitniczka	<i>Acrocephalus schoenobaenus</i>	6 000 – 10 000	60 000 – 120 000
71	Rudzik	<i>Erithacus rubecula</i>	400 000 – 500 000	1 000 000 – 1 500 000
72	Rybitwa rzeczna	<i>Sterna hirundo</i>	500	4 000 – 4 500
73	Sierpówka	<i>Streptopelia decaocto</i>	120 000 – 140 000	200 000 – 400 000
74	Sieweczka rzeczna	<i>Charadrius dubius</i>	1 000 – 2 000	3 000 – 4 000
75	Sikora uboga	<i>Poecile palustris</i>	30 000 – 40 000	100 000 – 200 000
76	Skowronek	<i>Alauda arvensis</i>	500 000 – 700 000	400 000 – 700 000
77	Słowik rdzawy	<i>Luscinia megarhynchos</i>	2 000 – 3 000	100 000 – 150 000
78	Sójka	<i>Garrulus glandarius</i>	40 000 – 50 000	200 000 – 400 000
79	Sroka	<i>Pica pica</i>	80 000 – 100 000	200 000 – 500 000
80	Srokosz	<i>Lanius excubitor</i>	500 – 1 000	10 000 – 20 000
81	Strzyżyk	<i>Troglodytes troglodytes</i>	40 000 – 60 000	400 000 – 1 000 000
82	Szczygieł	<i>Carduelis carduelis</i>	40 000 – 60 000	400 000 – 800 000
83	Szpak	<i>Sturnus vulgaris</i>	1 000 000 – 1 500 000	1 500 000 – 3 000 000
84	Śpiewak	<i>Turdus philomelos</i>	200 000 – 250 000	500 000 – 800 000
85	Świergotek łąkowy	<i>Anthus pratensis</i>	5 000 – 7 000	150 000 – 300 000
86	Świerszczak	<i>Locustella naevia</i>	400 – 600	100 000 – 200 000
87	Nurogęs	<i>Mergus merganser</i>	10 – 20	900 – 1 000
88	Trzciniak	<i>Acrocephalus arundinaceus</i>	6 000 – 8 000	20 000 – 50 000
89	Trzcinniczek	<i>Acrocephalus scirpaceus</i>	4 000 – 6 000	40 000 – 200 000
90	Trznadel	<i>Emberiza citrinella</i>	200 000 – 300 000	2 000 000 – 4 000 000
91	Wilga	<i>Oriolus oriolus</i>	50 000 – 60 000	80 000 – 150 000
92	Wrona siwa	<i>Corvus cornix</i>	10 000 – 15 000	50 000 – 150 000
93	Wróbel domowy	<i>Passer domesticus</i>	1 100 000 – 1 400 000	2 500 000 – 5 000 000
94	Zaganiacz	<i>Hippolais icterina</i>	40 000 – 60 000	200 000 – 400 000
95	Zięba	<i>Fringilla coelebs</i>	1 500 000 – 2 000 000	5 000 000 – 10 000 000
96	Zimorodek	<i>Alcedo atthis</i>	800 – 1 000	2 500 – 6 000

Sprzątanie przestrzeni publicznej gminy Koszyce

Serdecznie dziękuję Wszystkim którzy uczestniczyli w piątej już edycji akcji sprzątania przestrzeni gminy Koszyce. Dziękuję Mieszkańcom, Organizacjom Pozarządowym, Młodzieży Szkolnej i jej Wychowawcom za czynne włączenie się w akcję. W roku bieżącym akces uczestnictwa w tym przedsięwzięciu zgłosiło 770 osób, w tym ponad 235 uczniów Centrum Oświatowego w Koszycach i Szkoły Podstawowej w Książnicach Wielkich wraz z Wychowawcami, za co szczególnie dziękujemy.

Dziękuję Państwu za udział i zaangażowanie w przedsięwzięcie, które ma na celu przypominać jak ważna jest troska o środowisko naturalne w którym żyjemy, a także zachęcać ludzi do wypracowania drobnych zmian w swoim życiu codziennym, mających niebagatelny wpływ nie tylko na estetykę naszego otoczenia ale także na jakość naszego życia.

Dziękując liczymy na zainteresowanie kolejnymi akcjami sprzątania Gminy Koszyce.

Wójt Gminy Koszyce
Stanisław Rybak

Uczniowie Centrum Oświatowego sprzątają brzegi wąwozu

Sprzątanie przestrzeni publicznej gminy Koszyce odbyło się w dniach: 30 marca – 1 kwietnia 2017 r. Była to już 5 akcja sprzątania przestrzeni publicznej Gminy Koszyce.

Z roku na rok jest większe zainteresowanie, coraz więcej osób uczestniczy w sprzątaniu. Dużą grupę stanowiła młodzież szkolna wraz z Wychowawcami z Centrum Oświatowego w Koszycach, Członkowie Uczniowskiego Klubu Sportowego „KOSZ-KOSZYCE”, Młodzieżowa Rada Gminy Koszyce, Uczniowie Szkoły Podstawowej z Książnic Wielkich.

W 2017 roku we wspólne sprzątanie włączyły się wszystkie miejscowości z terenu gminy w zorganizowanych grupach w poszczególnych wsiach bądź też poprzez udział w akcji przedstawicieli następujących grup:

Sołectwa: Biskupice, Dolany, Filipowice, Jaksice, Jankowice, Koszyce, Książnice Małe, Książnice Wielkie, Łapszów, Malkowice-Siedliska, Modrzany, Morsko, Piotrowice, Przemyków, Rachwałowice, Sokołowice, Witów, Włostowice, Zagaje Książnickie.

Mieszkańcy Włostowic zbierają się na akcję sprzątania

Organizacje pozarządowe: Koło Łowieckie „Szarak”, Koło Łowieckie „Lis”, Klub Sportowy Stowarzyszenie Szreniawa 2010, OSP Książnice Wielkie, Stowarzyszenie Kobiet Kreatywnych Gminy Koszyce, Stowarzyszenie Przemyków 2013, Towarzystwo Przyjaciół Przemykowa, OSP Przemyków, OSP Łąpszów, OSP Koszyce, OSP Rachwałowice, Polski Związek Hodowców Gołębi Poczтовых, Polski Związek Wędkarski Koło w Koszycach, Stowarzyszenie Nadwiślanie Malkowice-Siedliska, Stowarzyszenie Rozwoju Wsi Jaksice, Stowarzyszenie Włostowice Przyszłość, Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju Wsi Jankowice, Stowarzyszenie Sokołowianie Razem, Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju Wsi Piotrowice, Stowarzyszenie Książnice Małe Aktywni Razem, Stowarzyszenie Kobiet Kreatywnych Wsi Rachwałowice, Stowarzyszenie Koło Gospodyń Wiejskich Łąpszów, Ośrodek Wsparcia w Integracji z Młodzieżą Koszyce oraz Urząd Gminy Koszyce, Gminne Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej w Koszycach z siedzibą we Włostowicach.

Sprzątane były przede wszystkim pobocza dróg, tereny nad brzegami rzek: Wisły, Szreniawy, Nidzicy i Jawornika oraz obrzeża lasu, zagajniki, otoczenia budynków wiejskich itp.

Mieszkańcy Malkowic i Siedlisk sprzątają pobocza drogi

Gmina Koszyce zabezpieczyła worki i niezbędne materiały do przeprowadzenia akcji. Poszczególne grupy zorganizowały dowóz worków z zebranymi śmieciami na wyznaczone miejsce na placu targowym w Koszycach.

W 2017 roku akces uczestnictwa w sprzątaniu przestrzeni Gminy zgłosiło 770 osób w tym ponad 235 uczniów.

W sumie podczas akcji sprzątania zebrano około 1400 worków śmieci.

Roman Noga

KULTURA, EDUKACJA, SPORT

Reforma oświaty – równanie z więcej niż jedną niewiadomą

„Wiem że nic nie wiem” (Sokrates) – tak jednym słowem można opisać reformę, która już 1 września 2017 roku wchodzi do polskich szkół. Mimo zapewnień Ministra Edukacji Narodowej – Pani Anny Zalewskiej, że reforma jest przemyślana i dobrze przygotowana, to wśród środowisk nauczycielskich, eksperckich a przede wszystkim rodziców ciągle jest niepokój związany ze zmianami w szkolnictwie. Główną obawą pojawiającą się przy nowych założeniach jest niepewność co do

jakości oraz treści programowych poszczególnych przedmiotów.

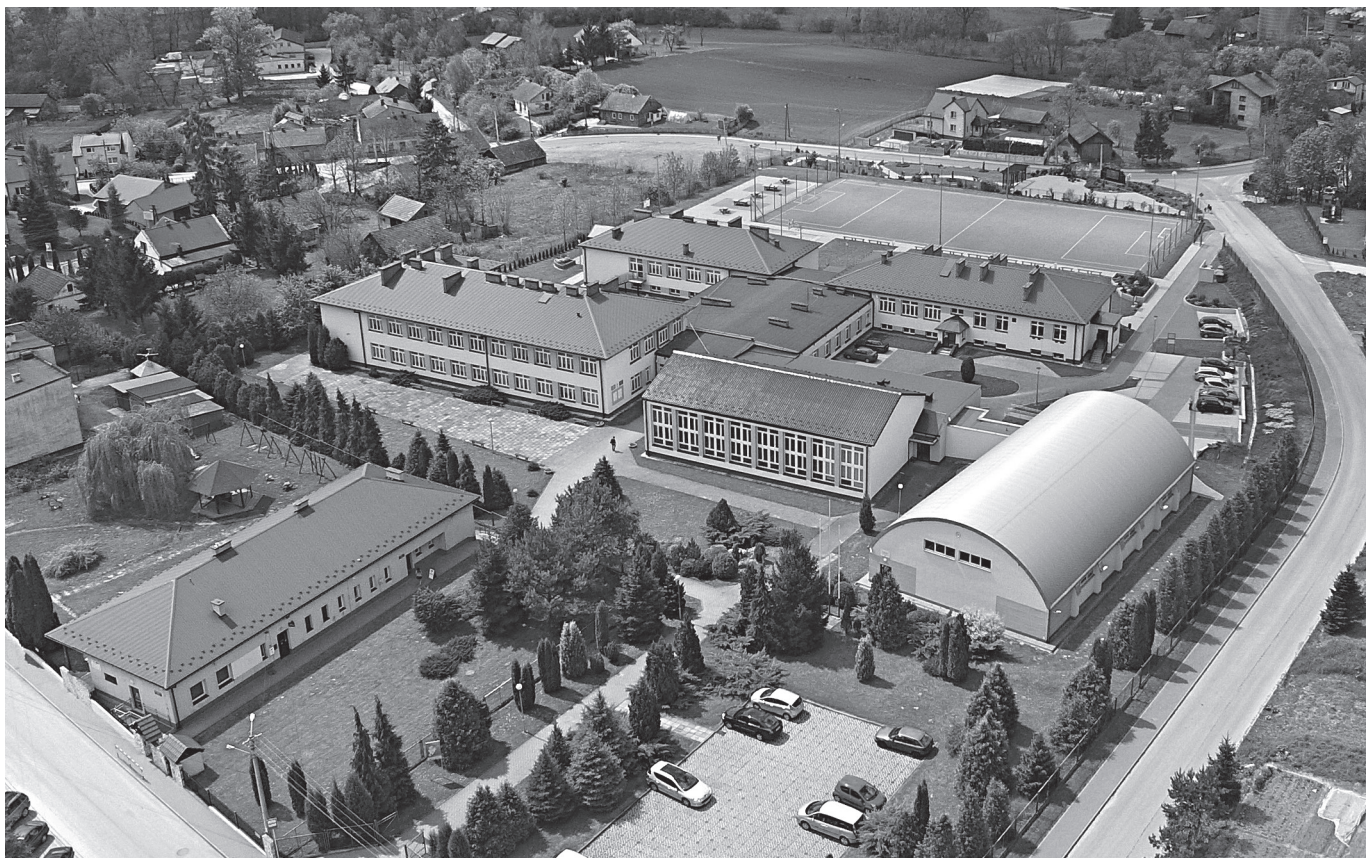
Zgodnie z ustawą z dnia 14 grudnia 2016 r. – *Prawo oświatowe*, oraz ustawą z tegoż samego dnia – *Przepisy wprowadzające ustawę prawo oświatowe* (Data ogłoszenia: 11 stycznia 2017 roku): obecne sześciolatte szkoły podstawowe z dniem 1 września 2017 roku stają się ośmiolatte szkołami podstawowymi, z dniem 1 września 2019 roku 4-latte technika stają się 5-latte, 3-latte Licea stają się

4-letnimi, z dniem 1 września 2017 roku zasadnicze szkoły zawodowe przekształcają się w 3-letnią szkołę branżową oraz uzupełniającą 2-letnią szkołę branżową, która zostanie utworzona 1 września 2020 roku, zaś obecnie istniejące Gimnazja zostaną systematycznie wygaszane do momentu ukończenia w nich ostatniego rocznika uczniów, który edukację gimnazjalną rozpoczął w obecnym roku szkolnym 2016/2017, a zakończy ją w roku szkolnym 2018/2019. Ostateczną datą kiedy gimnazja znikną z mapy placówek oświatowych jest dzień 31.08.2019 r. Samorządy już pracują nad nowymi sieciami szkolnymi w których określają jak zamierzają przystosować się do narzuconych im zmian. W przypadku Gmin, dróg do przekształcenia gimnazjów jest co najmniej trzy: pierwszym przypadkiem jest włączenie istniejących gimnazjów do szkół podstawowych z którymi tworzą zespół (tak też jest w przypadku Gminy Koszyce gdzie na mocy Uchwały Nr XII/119/2017 z dnia 21 lutego 2017 roku Rady Gminy Koszyce w sprawie projektu dostosowania sieci szkół podstawowych i gimnazjów do nowego ustroju szkolnego, wprowadzonego ustawą – Prawo oświatowe oraz Uchwały Nr XIII/128/2017 z dnia 30 marca 2017 roku Rady Gminy Koszyce w sprawie dostosowania sieci szkół podstawowych i gimnazjów do nowego ustroju szkolnego, wprowadzonego ustawą – Prawo oświatowe, obecne Gimnazjum im. Stanisława Wyspiańskiego zostanie włączone do Szkoły Podstawowej im. Kornela Makuszyńskiego) drugi i trzeci przypadek dotyczy samodzielnych gimnazjów które można przekształcić w szkołę podstawową o strukturze klas I–VIII bądź je stopniowo likwidować.

Samorządy w całej Polsce borykają się z licznymi problemami związanymi z wprowadzaną reformą, główną zadrą jest infrastruktura – czyli budynki w których mieszczą się gimnazja oraz finanse, które samorządy tracą na nowej reformie, bo jakby nie patrzeć każda decyzja dotycząca bądź to likwidacji bądź przekształcenia gimnazjum wiąże się ze stratą dla samorządu. Po pierwsze obecne budynki gimnazjów przystosowane są do potrzeb uczniów w przedziale wieku od 13 do 16 lat, zatem przekształcenie ich w szkoły podstawowe wiąże się z dość wysokimi nakładami finansowymi między innymi: zakupem nowych ławek dla dzieci w wieku od 7 lat, nowych pomocy dydaktycznych do realizacji podstaw programowych w klasach młodszych, uzupełnienie księgozbioru bibliotek szkolnych o lektury szko-

ły podstawowej, dostosowanie łazienek i toalet do klas I–IV. Likwidacja gimnazjów to puste budynki na które samorządy już wydały ogromne pieniądze by przystosować je do celów edukacyjnych, to pełnometrażowe sale sportowe, liczne pomieszczenia wyposażone w szkolne ławki i stoliki, wreszcie kompletnie wyposażone w pomoce dydaktyczne pracownie przedmiotowe które po zlikwidowaniu będą niszczyć i czekać na zaadoptowanie, choć to może być trudne. Na szczęście w naszej Gminie nie mieliśmy samodzielnego gimnazjum, które dla licznych samorządów w Polsce dziś jest niemałym dylematem. Po reformie, z dniem 1 września 2017 roku w Gminie Koszyce będą funkcjonowały dwie szkoły podstawowe o pełnej strukturze edukacyjnej (klasy I–VIII). Szkoła Podstawowa im. Kornela Makuszyńskiego w Koszycach kształcić będzie dzieci i młodzież z następujących miejscowości: Dolany, Filipowice, Jaksice, Jankowice, Koszyce, Łapszów od numeru 44 do 62, Malkowice, Morsko, Piotrowice, Przemyków, Rachwałowice, Siedliska, Sokołowice, Witów, Włostowice, zaś do Szkoły Podstawowej im. Piotra Baryłaka w Książnicach Wielkich uczęszczać i kształcić się będą uczniowie z Biskupic, Książnic Małych, Książnic Wielkich, Łapszowa z wyłączeniem numerów od 44 do 62, Modrzan, oraz Zagaja Książnickiego. W związku z wprowadzeniem do podstawy programowej klas V–VIII przedmiotów takich jak biologia i geografia, zaś w klasach VII–VIII fizyka, chemia, doradztwo zawodowe, klasa VIII – wiedza o społeczeństwie oraz edukacja dla bezpieczeństwa, część nauczycieli uczących tych przedmiotów w Gimnazjum będzie dojeżdżać, by uczyć ich w Szkole Podstawowej w Książnicach Wielkich. Migracja nauczycieli z jednej szkoły do drugiej stanie się zjawiskiem powszechnym z uwagi na to iż obecne szkoły podstawowe nie mają nauczycieli tych przedmiotów, gdyż w dotychczasowej sześciolletniej szkole podstawowej nie uczono biologii i geografii tylko przyrody (która obecnie zostaje tylko w klasie IV) a fizyka i chemia były przedmiotami gimnazjalnymi.

To co dla nauczycieli, uczniów i ich rodziców najważniejsze czyli ramowe plany nauczania póki co są w fazie opracowania, a ministerstwo przyspieszyło jedynie terminy opiniowania podręczników szkolnych dopuszczonych do użytku szkolnego, tak by wydawnictwa zdążyły je wydrukować na 1 września. W związku z reformą nauczyciele przejdą przyspieszony kurs z realizacji podstaw progra-

Centrum Oświatowe w Koszycach

mowych które zostały przygotowane dla klas I, IV oraz VII czyli tych roczników których najbardziej dotknie nowa reforma.

Projekt nowego rozporządzenia ws. ramowych planów nauczania 20 stycznia 2017 r. został skierowany do uzgodnień międzyresortowych i konsultacji społecznych, a podstawa programowa kształcenia ogólnego mimo licznych uwag od podmiotów ją opiniujących, została opublikowana jako rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 14 lutego 2017 roku. Opisane jest w nim, co uczeń powinien umieć z danego przedmiotu na danym etapie edukacji. Nauczyciel ma obowiązek zrealizowania w pracy z uczniami wszystkich treści w niej zawartych. Zasadniczą zmianą w stosunku do dotychczas obowiązujących ramowych planów nauczania jest ich sama konstrukcja. Dotychczasowe ramowe plany nauczania określały minimalny wymiar godzin na danym etapie edukacyjnym przeznaczonych na realizację poszczególnych obowiązkowych zajęć edukacyjnych oraz zajęć z wychowawcą. Proponowane w projekcie rozporządzenia ramowe plany nauczania określają tygodniową liczbę godzin obowiązkowych zajęć. Ramowe plany nauczania to rozporządzenie ministra edukacji, w którym określone jest, ile godzin nauczania danego przedmiotu

w tygodniu uczniowie będą mieli na danym etapie nauczania, w danej klasie.

Zgodnie z podstawą programową w 8-letniej szkole podstawowej, tak jak dotąd, w klasach I–III będzie edukacja wczesnoszkolna. Od I klasy uczniowie będą się także uczyć języka obcego. W IV klasie rozpocznie się nauczanie przedmiotowe. Uczniowie będą mieli: język polski, język obcy nowożytny, matematykę, informatykę, historię, przyrodę, muzykę, plastykę, technikę i wychowanie fizyczne. Naukę prawie wszystkich tych przedmiotów będą kontynuować do końca szkoły podstawowej. Od V klasy w miejsce przyrody wprowadzone zostaną geografia i biologia. W klasie VII dojdą drugi język obcy, chemia i fizyka, a w klasie VIII – wiedza o społeczeństwie i edukacja dla bezpieczeństwa. Zajęcia z techniki uczniowie będą mieli do VI klasy włącznie, a z muzyki i plastyki – do VII klasy włącznie. Po VIII klasie uczeń będzie zobowiązany do napisania egzaminu ósmoklasisty.

Rok szkolny 2017/2018 będzie niemałym wyzwaniem dla samorządów, rodziców a najbardziej dla uczniów i nauczycieli którzy od 1 września będą realizowali trzy niezależne od siebie podstawy programowe – pierwszą nowo opracowaną z klasami I, IV oraz VII, starą (obecnie obowiązującą) z klasami

II, III, V, VI, zaś odrębną dla wygaszanych klas II i III Gimnazjum.

Ministerstwo Edukacji Narodowej prócz zmian ogólnoustrojowych pracuje także nad zmianami w finansowaniu oświaty, jednak z uwagi na podany komunikat MEN iż warsztaty mają charakter ekspercki a nie ogólnodostępny i powszechny, ciężko ocenić czy projektowane zmiany będą miały pozytywny czy negatywny skutek na finansową gospodarkę oświaty samorządowej, wiadomo jest że zmiany mają objąć główne źródło finansowania zadań oświatowych – czyli subwencję, która i tak dziś nie zaspokaja wszystkich potrzeb placówek oświatowych, dotację na zapewnienie darmowych podręczników do szkół, dotację na dofinansowanie zadań w zakresie wychowania przedszkolnego, stypendia i zasiłki szkolne oraz zmiany w zakresie udzielania dotacji z budżetów jednostek samorządu terytorialnego dla przedszkoli, szkół i placówek oświatowych prowadzonych przez osoby fizyczne i prawne inne niż samorząd terytorialny.

I tak już liczną listę zmian wprowadzanych w oświacie należy uzupełnić w arkusze organizacyjne szkół które zgodnie z projektem rozporządzenia dyrektorzy mają przygotować i zaopiniować u trzech reprezentatywnych organizacji zakładowych z których jedna nie ma przedstawicielstwa na szczeblu wojewódzkim, a arkusz należy wysłać do Warszawy. Rodzi się zatem pytanie o zasadność takiej regulacji,

bo jak organizacja mająca swoją siedzibę w Warszawie będzie w stanie rzetelnie zaopiniować arkusze organizacyjne placówek oświatowych z całej Polski? Wydłuży się także procedura zatwierdzania arkuszy organizacyjnych, gdyż przed ostatecznym podpisem organu prowadzącego daną szkołę, który najpóźniej musi być złożony 29 maja 2017 roku, organ jest zobowiązany do uzyskania pozytywnej opinii Kuratora Oświaty który na jej wydanie ma 10 dni.

Te wszystkie projekty rozporządzeń, które z uwagi na napięty i szybki harmonogram wprowadzania zmian do systemu oświaty, nawet w dniu dzisiejszym choć terminy naglą – nadal są jedynie projektami a po ich ogłoszeniu wchodzi w życie zwykle dnia następnego i to w uprzednio zmienionej treści, powodując znaczne problemy w stosowaniu prawa w nich zawartego.

Mimo licznych sprzeciwów i zastrzeżeń do reformy oświaty Minister Edukacji jest pewna że zmiany są dobre, a uczniowie i nauczyciele tylko zyskają na wprowadzonych zmianach. Miejmy nadzieję, że „zadanie” o nazwie „reformy oświaty” zostanie dobrze odrobione, a sumą wprowadzanych zmian będzie dobrze przygotowany i wykształcony młody człowiek, który oceni czy wiedza i kompetencje nabyte w trakcie lat szkolnych pozwalają mu na zdobycie pracy i realizację swoich aspiracji zawodowych. Jak wiadomo najlepszym egzaminatorem jest czas, po którym możemy dopiero stwierdzić czy dana zmiana

na była na korzyść czy na jej brak, zapewne tak też będzie w tym przypadku.

Niniejszy artykuł został przekazany do Redakcji dnia 20 marca 2017 roku. Z uwagi na organizację roku szkolnego 2017/2018, tempo prac Ministerstwa Edukacji Narodowej może zostać przyspieszo-

ne i w dniu publikacji „Gazety Koszyckiej” opisane w artykule projekty rozporządzeń mogły zostać podpisane przez Ministra Edukacji Narodowej stając się aktami prawnie obowiązującymi.

Olga Kabat

Jak ryba w wodzie – Małopolski Projekt nauki pływania „JUŻ PŁYWAM”

W dniu 24 marca 2017 roku, 24 uczniów ze Szkoły Podstawowej im. Kornela Makuszyńskiego w Koszycach – będących uczniami klas I–VI rozpoczęło udział w małopolskim projekcie nauki pływania pod nazwą „JUŻ PŁYWAM” edycja 2017, który potrwa do 9 czerwca 2017 roku.

Realizacja projektu ma na celu mądre i aktywne zagospodarowanie czasu wolnego młodych Małopolan po zakończeniu zajęć lekcyjnych. W ramach projektu, każdy uczeń będzie wyjeżdżał na krytą pływalnię do Proszowic, gdzie podczas 10 wyjazdów po dwie godziny lekcyjne (90 minut) zajęć z instruktorem, będzie miał możliwość nauczyć się pływać. Celem programu oprócz przekazania umiejętności pływackich najmłodszym jest także podniesienie ogólnej sprawności fizycznej, poznanie zasad bezpiecznego zachowywania się w wodzie, profilaktyka wad postawy i skrzywień kręgosłupa.

Nauka pływania zaczyna się od oswojania się z wodą, utrzymania się na powierzchni, a potem coraz śmielej: nurkowanie i pływanie – niczym rybki w wodzie. Podczas projektu dzieci pokonu-

ją lęk przed wodą i poszerzają swoje umiejętności, ale również nabywają wiedzę, którą wykorzystają po zakończeniu projektu, między innymi będą wiedzieć jak bezpiecznie zachowywać się na różnych kąpieliskach.

Projekt realizowany jest dzięki wsparciu Województwa Małopolskiego w formie dotacji przekazanej gminie. Tegoroczna wartość projektu wynosi 6 662 złotych, w tym 2 350 złotych to pomoc finansowa przekazana Gminie Koszyce przez Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego.

Olga Kabat

Studenci slawistyki Uniwersytetu Wiedeńskiego w Koszycach

Studenci slawistyki Uniwersytetu Wiedeńskiego, w ramach programu nauczania, odbyli podróż do Polski aby przekonać się, czy stereotypy dotyczące Polaków i naszego kraju są prawdziwe. Przyjechali także do małopolskich Koszyc, gdzie zwiedzili były

synagogę, dziś Muzeum Ziemi Koszyckiej im. Stanisława Boducha.

– Zajęcia na uczelni nie dają pełnego obrazu rzeczywistości, a jedynie fundamenty wiedzy. Dlatego w trakcie zajęć na uczelni doszliśmy do wniosku, że

najlepszym sposobem weryfikacji naszych teoretycznych rozważań na temat stereotypów, będzie przyjazd do Polski. – tłumaczy dr Jolanta Doschek i dodaje, że z całą pewnością potwierdził się stereotyp dotyczący gościnności Polaków.

Studenci z wielkim zainteresowaniem zwiedzili część archeologiczną i etnograficzną koszyckiego muzeum. – Chociaż uważam, że znam Polskę dość dobrze, to wizyta na Ponidziu i tu, w Koszycach jest dla mnie nowym doświadczeniem. Zawsze ciekawiło mnie to, jak ludzie tutaj teraz żyją i jak żyli kiedyś. Dlatego niezwykle pouczające jest to, że możemy tu zobaczyć trochę inną Polskę, niż tą widzianą oczyma typowego turysty. Obserwując i ucząc się polskiej prowincji można nie tylko lepiej zrozumieć polską historię, ale także obecną polską rzeczywistość – mówi Marta Jasiórowska, Austriaczka polskiego pochodzenia. Wiele informacji – dodaje – przekazał nam dyrektor Muzeum, pan Stanisław Szymański.

Bodaj najciekawszym epizodem wizyty w Koszycach było spotkanie z wójtem panem Stanisławem Rybakiem, który w niezwykle interesujący sposób zapoznał gości z Wiednia z najważniejszymi proble-

Studenci slawistyki Uniwersytetu Wiedeńskiego podczas zwiedzania muzeum, towarzysząc im Wójt Gminy Stanisław Rybak i Dyrektor Muzeum Stanisław Szymański

mami współczesnego samorządu gminnego, z najnowszymi inwestycjami w gminie.

Studenci z Wiednia zwiedzili oprócz Muzeum w Koszycach, grodzisko w Stradowie, Sanatorium Marconi w Busku-Zdroju, Dwór w Odonowie, Muzeum w Wiślicy oraz Stare miasto i Kazimierz w Krakowie.

Hubert Przybyszewski

Perła sztuki sakralnej

16 listopada 2016 roku Poczta Polska wprowadziła do obiegu dwa znaczki, na których zaprezentowano obrazy z ołtarza głównego parafii pw. Wniebowzięcia Najświętszej Marii Panny w Książnicach Wielkich przedstawiające:

- na pierwszym, o wartości 2 zł – Zwiastowanie,
- na drugim, o wartości 6 zł – św. Rodzinę.

Fakt, że Poczta Polska podjęła decyzję o wprowadzeniu do obiegu znaczków, świadczy o historycznej randze obrazów z ołtarza głównego parafii pw. Wniebowzięcia Najświętszej Marii Panny w Książnicach Wielkich.

A teraz trochę historii o największej ozdobie książnickiej świątyni czyli późnogotyckim polipptyku umieszczonym w głównym ołtarzu, wyrzeźbionym w roku 1491 (na zamówienie Mikołaja z Koprzywnicy) przez Wita Stwosza lub przez jego pomocnika, malarza i snycerza Michała z Działdo-

wa. Niektórzy badacze dopatrują się nawet udziału samego mistrza Stwosza w wykonaniu malowideł na skrzydłach. Są one bowiem wyjątkowe na tle ówczesnego malarstwa małopolskiego. Co do autorstwa Wita Stwosza wątpliwości żadnych nie ma ksiądz Wiśniewski, nie mają jej też wybitni znawcy, a wśród nich profesor Zdzisław Kępiński z Poznania, który twierdzi, że „...**poliptyk w Książnicach Wielkich pozostanie nieocenionym pomnikiem wielostronności twórczych mistrza...**”

Według definicji, poliptyk to „gotycki wieloskrzydłowy, drewniany ołtarz szafkowy, złożony z części centralnej rzeźbionej i czterech skrzydeł (dwa skrzydła zewnętrzne ruchome mogą się otwierać i zamykać”. Trzeba dodać, że poliptyk ten jest jednym z największych ołtarzy gotyckich w Małopolsce (ołtarz szafiasty). Ciekawostką stanowi fakt, iż jest on pomniejszoną kopią ołtarza w Katedrze Mariackiej w Krakowie. Różnicę stanowi ilość kwa-

ter (po zamknięciu ołtarza książniczego jest ich 8, natomiast krakowski posiada ich 12). Książniczy ołtarz jest pentaptykiem, gdyż składa się z pięciu części: rzeźbioną częścią środkową ze zwieńczeniem oraz z parą ruchomych i parą nieruchomych skrzydeł malowanych.

W rzeczywistości ołtarz wzbudza zachwyt. Jego piękno i majestatyczność widać w każdym calu. Centralną część stanowi otwierana od frontu drewniana skrzynia, w której ustawione są rzeźby – figury Jezusa, Marii, świętych lub sceny narracyjne. Do bocznych, przednich krawędzi skrzyni przymocowane są na zawiasach tzw. Skrzydła służące do zamykania skrzyni nastawy. Skrzydła są zwykle podzielone na kwatery i zdobione malowidłami, płaskorzeźbą, a w niektórych przypadkach rzeźbą pełnoplastyczną. Technika wykonania: drewno, tempera z olejnymi laserunkami, folia złota i srebrna.

Opis:

Gotycki ołtarz szafowy (pentaptyk): z podstawą (predellą), z szafiastą, rzeźbioną częścią środkową ze zwieńczeniem oraz z parą ruchomych i parą nieruchomych skrzydeł malowanych.

Część środkowa w ramie z napisem późnogotyckim i datą „1491”, trójdzielna, dwustrefowa, o polach arkadkowych i maswerkowych przeźrocach. W jej strefie dolnej znajduje się scena *Zaśnięcia Najświętszej Marii Panny* w otoczeniu apostołów: Maria klęczy ze złożonymi rękoma, podtrzymywana przez św. Jana. Wśród otaczających Ją apostołów, tylko najbliżsi uczestniczą w tym wydarzeniu. Pozostali obserwują rozgrywającą się w górnej strefie scenę *Wniebowzięcia*: Maria, (której towarzyszy Chrystus) unosi się do nieba. Asystują im małe aniołki muzykujące. Po bokach tej grupy w niszach arkadkowych stoją dwie święte: Katarzyna i Barbara.

W zwieńczeniu ołtarza, które ma kształt maswerkowego baldachimu z fialami i kwiatonami, znajduje się scena *Koronacji Marii* przez Trójcę Świętą. Po bokach stoją figury świętych: Doroty i Małgorzaty.

U szczytu ołtarza widoczna jest figura Matki Bożej z Dzieciątkiem.

Na skrzydłach bocznych umieszczone są po dwie sceny (kwatery) z plastycznymi maswerkami. Ołtarz otwarty: (lewe skrzydło) *Zwiastowanie*, *Nawiedzenie*; (prawe skrzydło) *Adoracja Dzieciątka*, *Pokłon Trzech Króli*.

Ołtarz zamknięty: (poziomo, u góry) *Ostania Wieczera*, *Pojmanie*, *Ecce Homo*, *Chrystus przed Piłatem*;

(poziomo, u dołu) *Upadek pod krzyżem*, *Ukrzyżowanie*, *Złożenie do grobu*, *Zmartwychwstanie*.

Predella podzielona kolumnkami na pięć części. Część środkowa z maswerkami, w częściach skrajnych malowane postacie fundatorów: Mikołaj z Koprzywnicy herbu Wieniawa, polecany przez św. Wojciecha i nieznaną duchowną herbu Habdank, polecany przez św. Stanisława.

W ciągu wieków, ołtarz ulegał pewnym przeróbkom i zmianom. Niektóre elementy zostały przestawione. Na przykład figura Madonny z Dzieciątkiem znajdująca się dziś na samym szczycie ołtarza, mogła być dawniej w jego podstawie (predelli). Postacie fundatorów na predelli zostały przemalowane.

W 2009 r. za sprawą środków Ministerstwa Kultury ołtarz został odrestaurowany i należy do zabytków klasy zerowej. Oznacza to najdonioślejszą rangę, gdyż do klasy zerowej zaliczają się zabytki oraz zespoły zabytkowe o najwyższej wartości artystycznej, historycznej i naukowej w skali światowej. Mogą być uznane także za pomniki historii. Bez wątplenia stanowi on cenny obiekt kultury materialnej. Co więcej, kościół został wpisany do rejestru zabytków nieruchomych województwa małopolskiego.

Reasumując, ołtarz w Kościele parafialnym pw. Wniebowzięcia NMP w Książnicach Wielkich zalicza się do najpiękniejszych w Polsce, a jego historia i dzieje warte są poznania. Pamiętajmy o naszym dziedzictwie kulturowym.

Bibliografia:

1. Ks. Gurda J. (1992), *Parafia Książnice Wielkie: zarys dziejów*, Redakcja Współczesnej Ambony, Kielce.
2. Kupiszewski W., Wójcik J., *Dzieje Szkoły Podstawowej w Książnicach Wielkich*, Urząd Gminy Koszyce, Koszyce 2006.
3. Piątkowski Mirosław, *Ołtarz główny w kościele pod wezwaniem Wniebowzięcia Najświętszej Marii Panny w Książnicach Wielkich*, dokument pdf

Źródła internetowe:

Książnice Wielkie Kościół. Gmina Koszyce, powiat proszowicki, woj. małopolskie. [online]. [dostęp 13.02.2017]. Dostępny w Internecie: <http://dawnekieleckie.pl/ksiaznice-wielkie-kościół-parafialny>.

GAZETA KOSZYCKA – członek Polskiego Stowarzyszenia Prasy Lokalnej.

Redagują: Teresa Molenda, Stanisław Szymański, Adam Andrzej Gąsior, Olga Kabat, Ryszard Stojek. Redakcja zastrzega sobie prawo do skracania, opracowywania edytorskiego nadestanych tekstów, nadawania własnych tytułów.

Materiały i korespondencje prosimy przekazywać do Urzędu Gminy w Koszycach, ul. Elżbiety Łokietkówny 14, tel. (41) 3514048 w. 26, e-mail: promocja@koszyce.gmina.pl

Gazeta Koszycka dostępna jest także na stronie: www.koszyce.gmina.pl. Autorom honorariów nie płacimy. Sygn. akt: INs-Rej-Pr 7/95 Sąd Wojewódzki w Kielcach.

Exemplarz bezpłatny. Skład: Jacek Stojek. Druk: Brzeska Oficyna Wydawnicza, Brzesko